

JUDr. Veronika Čunderlík Čerbová, PhD.:

Reflexia prirodzenoprávných východísk technologického progresu v práve Katolíckej cirkvi

Habilitační práce, Bratislava 2022

Oponentský posudek

Téma předložené habilitační práce je spíše neobvyklé. Autorka totiž nevyjímá některý z podoborů katolického kanonického práva, ať recentního nebo historického, aby se jím detailněji zabývala, například sakramentální, trestní, ústavní nebo procesní právo. Spíše se blíží monografii o některém z průřezových aspektů, jímž se kanonické právo zabývá, například ekumenismus, liturgie apod. Na rozdíl od namátkou uvedených témat ekumenismu či liturgie, jimiž se kanonické právo ve své normativě zabývá, však není technologický pokrok bezprostředním tématem kanonickoprávní úpravy. Proto autorka vědomě zapojuje do svého procesu zkoumání právo přirozené, na které se i recentní kanonické právo odvolává. Lze říci, že práce je mezioborová, její fokus se zaměřuje nejen na právo kanonické a právo přirozené, nýbrž také na téma technologického progresu, které je samo o sobě primárně mimoprávní.

Této mnohostrannosti zvoleného tématu odpovídá také velmi bohatý seznam použité literatury. Prameny autorka člení na právní a neprávní, přičemž ovšem mezi oběma kategoriemi je velmi tenká bariéra a například mezi neprávními prameny uvedená apoštolská konstituce papeže Františka *Pascite gregem Dei* představuje ve skutečnosti velkou novelu kodexového trestního práva. Dále je třeba upozornit, že mezi oběma věstníky dokumentů univerzální katolické církve, uvedenými hned jako první dvě položky seznamu literatury, je pouze jeden skutečně „oficiální“, totiž až *Acta Apostolicae Sedis*. Mezi neprávními prameny jsou také uvedena díla Ciceronova, avšak není uvedeno, z jakých vydání či edicí jeho děl autorka čerpá. Tomáše Akvinského je třeba uvádět nejprve jménem, „Tomáš Akvinský“, zatímco někdy obvyklé označení původu „Akvinský“ není příjmením v dnešním slova smyslu, a proto není na místě citace „Akvinský, T.“ Úctyhodný je počet 121 položek periodické literatury, z nichž autorka čerpá. Vzhledem k aktuálnosti, ba „modernosti“ tématu, se autorka musela uchýlit rovněž k internetovým zdrojům, jichž cituje celkem 76.

Ve svém zkoumání náležitých hodnotových postojů ohledně technologického pokroku práce přihlíží především k nauce k učitelského úřadu Katolické církve (magisteria), tedy zejména nauce papežů a specificky Papežské akademie pro život. Otázky však může vzbuzovat rovněž

zařazení Evropské unie, resp. Evropské komise mezi autority, které mají v této problematice zaujímat relevantní stanoviska. Na rozdíl od katolické církve chybí v převládajícím progresivistickém ideovém vybavení evropských byrokratických elit přirozenoprávní směr. V případě Evropské komise také chybí bezprostřední vazba na voličský mandát, a to na rozdíl od práva Slovenské republiky, jímž se autorka v práci rovněž zabývá.

První kapitola práce se nazývá „Aktuálne výzvy spracovania technológií v práve, spoločnosti a aktivity Katolíckej cirkvi“. Zde autorka předestírá téma umělé inteligence a reakce na tuto problematiku ze strany Evropské komise, americké Rady pro vědu a technologie i slovenského Ministerstva investic, regionálního rozvoje a informatizace. Autorka se pozastavuje nad skutečností, že členem Stálé komise pro etiku a regulaci umělé inteligence není jako zástupce za církve katolík, který by tak reprezentoval většinou církev ve Slovenské republice. K tomu je třeba poznamenat, že ideová dělící čára dnes neprochází mezi jednotlivými konfesemi, nýbrž uvnitř nich samotných. Důležité je představení iniciativ Papežské akademie pro život i papežského projevu k jejím pětadvacetiám. Je škoda, že širší veřejnosti i v katolické církvi jsou projekty a programy této akademie neznámé.

Druhá kapitola „Filozofickoprávne piliere prirodzeného zákona v oblasti technológií“ představuje nejprve přirozenoprávní nauku samotného Tomáše Akvinského, jak je uvedena především v Teologické sumě. Autorce je však zřejmé, že toto klasické pojetí již potřebuje aktualizaci, přičemž za takové potřebné přizpůsobení nelze považovat zplanělou neoscholastiku 19. a první poloviny 20. století. Spíše je třeba se obrátit k myšlenkovým proudům, které z tomismu vycházejí, avšak rozvíjejí jej tvůrčím a pro dnešní potřeby použitelným způsobem. Z reálných možností autorka sahá k představiteli současného tomismu, Johnu Finnisovi, a podrobněji rozebírá jeho pojetí. Pokrok oproti klasickému tomistickému pojetí lze u Finnisse spařovat například v integrování konceptu „hodnot“, který se opírá o subjektivní přístup k realitě, ano – o její „hodnocení“, a proto „hodnoty“. To již překračuje rámec klasického tomistického ontologického zkoumání reality, jaká je „sama o sobě“. Pro potřebu zkoumání dané tematiky pak ještě autorka představuje myšlení jiného autora, Hanse Jonase, který se ovšem filozoficky neopírá o tomismus, jakkoli jeho etické úvahy o principu zodpovědnosti mají pro morální kritéria aplikovatelná v technologické civilizaci vysokou aktuálnost.

Třetí kapitola „Prirodzenoprávne východiská technológií v doktríne Katolíckej cirkvi“ prochází jednotlivé etapy rozvoje biblických dějin spásy i církevních dějin. Autorka využívá také překladu popularizačně apologetické publikace amerického autora T. E. Woodse „Ako Katolícka cirkev budovala západnú civilizáciu“, která je sice psána čtivě a angažovaně, avšak

nepředstavuje vědeckou studii. Některé cizojazyčné publikace, které autorka cituje, jsou uvedeny v českých či slovenských překladech, přičemž by spíše stálo za to, dohledat originály a citovat přímo z nich. Za tematiku, která je magisteriu katolické církve nejbližší tématu práce, autorka považuje sociální nauku církve, jejíž hlavní papežské encykliky počínaje „*Rerum novarum*“ Lva XIII. rovněž představuje. Od pontifikátu Jana XIII. se encykliky skutečně také technologického pokroku dovolávají a upozorňují i na jeho rizika, což autorka dokládá příslušnými citacemi.

Ve čtvrté kapitole „Analyzované technológie a ich realizácia vo svetle prirodzeného zákona“ se autorka podrobněji zabývá tematikou asistované reprodukce, a to především učením katolického magisteria, které bylo obzvláště aktivní za konstelace svého prudkého rozvoje v době pontifikátu Jana Pavla II. Situaci ve Slovenské republice pak autorka kriticky rozebírá pod zorným úhlem pohledu církve a navrhuje i svá řešení *de lege ferenda*. Podobně přistupuje také k technologii genových manipulací, výzkumu techniky „vylepšování“ člověka, jakož i k dalším technologiím.

V páté kapitole „Prirodzenoprávne návrhy de lege ferenda“ se nejkonkrétněji dotýká samotného kanonického práva a představuje především trestný čin potratu. Právo pojala autorka velmi široce, i tak však zjišťuje, že například papežským encyklikám, přestože představují projev řádného magisteria katolické církve, nemůže přiřadit normativní právní hodnotu. Rovněž konstatuje dosavadní podceňování role práva v církvi a upozorňuje na fakt, že sám současný papež František musel zpřísnit trestně právní normy obsáhlou novelou Kodexu kanonického práva.

Zvolené téma práce bylo nastaveno opravdu dosti široce, takže umožňuje autorce prokázat souhrnnou znalost více problematik a aplikaci mezioborového přístupu. Práce není striktně právní, spíše vykazuje přesahy mj. do morální teologie, sociální nauky církve a do současných vědeckých přístupů v jednotlivých zkoumaných oblastech. Lze říci, že každá z kapitol by v případě prohloubení vydala za celou obsáhlou samostatnou monografii. Text je čtivý, ačkoli délka poznámek pod čarou je místy nadměrná. Vědecká akribie, zběhlost v zacházení s prameny a schopnost komplexního uchopení dané problematiky umožňuje **předložit práci pro úspěšné habilitační řízení.**

.....
doc. JUDr. Stanislav Příbyl, Th.D., Ph.D., J.C.D

Praha, 28. 10. 2022